

OMBUDSMANLIK KURUMUNUN KORUNMASI, DESTEKLENMESI VE GELİŞTİRİLMESİ

- ▶ Bakanlar Komitesinin üye devletlere Ombudsmanlık Kurumunun geliştirilmesine ilişkin CM/Rec(2019)6 sayılı Tavsiye Kararı
(16 Ekim 2019 Çarşamba tarihinde Delegeler Komitesinin 1357. toplantısında Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilmiştir.)
- ▶ Ombudsmanlık Kurumunun Korunması ve Geliştirilmesine İlişkin İlkeler (Venedik İlkeleri)
(Venedik Komisyonu tarafından 118. Genel Kurul toplantısında kabul edilmiştir. (15-16 Mart 2019))
- ▶ Ulusal iyi uygulamalar

Bu Proje, Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmektedir.

Bu yayın, "İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi" ortak projesi kapsamında çevrilmiştir.

OMBUDSMANLIK KURUMUNUN KORUNMASI, DESTEKLENMESİ VE GELİŞTİRİLMESİ

Avrupa Konseyi

Bu belgenin tamamının veya bir kısmının çoğaltılması veya çevirisinin yapılması ile ilgili tüm talepler, İletişim Müdürlüğüne (F-67075 Strasbourg Cedex) yöneltilmelidir.

Bu belge ile ilgili diğer tüm yazışmalar, İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğü ile yapılmalıdır.

Bu yayının orijinali Avrupa Konseyi tarafından hazırlanmış ve izinleriyle kullanılmış olup, çevirmenin yegâne sorumluluğu altında çevrilmiştir. İngilizce baskısı: PROTECTION, PROMOTION AND DEVELOPMENT OF THE OMBUDSMAN INSTITUTION

Bu yayının çeviri ve basımı, Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Avrupa Konseyinin sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

Bu yayının Türkçe çevirisi, "İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi" Projesi kapsamında yayımlanmıştır. Proje Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından ortaklaşa finanse edilmekte ve Avrupa Konseyi tarafından yürütülmektedir. Projenin nihai yararlanıcısı Adalet Bakanlığı, Hukuk İşleri Genel Müdürlüğüdür. Bu Projenin sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimidir.

Dizgi: SPDP, Avrupa Konseyi
© Avrupa Konseyi, Eylül 2019 İngilizce nüshası,
Avrupa Konseyinde basılmıştır.
© Avrupa Konseyi, Kasım 2020 Türkçe nüshası,
elektronik yayımı.
Şartlar altında Avrupa Birliği'ne lisans verilmiştir.

Önsöz

Ombudsmanlık kurumları, modern iyi yönetim modelinin ayrılmaz birer parçası hâline gelmişlerdir.

İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesinde önemli bir rol oynamakta ve insan hakkı ihlallerine ilişkin iddialar olması durumunda, bireylere şikâyetle bulunma yolu sağlamaktadırlar. Ombudsmanlık kurumları, bölgesel ve evrensel düzeyde uluslararası iş birliğine giderek daha fazla katılım sağlamaktadır.

Avrupa Konseyi, üye devletleri içerisinde bağımsız ve etkili Ombudsmanlık kurumlarının kurulmasına uzun süredir destek vermektedir.

1985 yılında, Bakanlar Komitesi, devletler tarafından Kamu Denetçilerinin atanmasını kuvvetle savunan ve Kamu Denetçilerinin hâlihazırda var olduğu yerlerde devletleri, Kamu Denetçilerini daha fazla güçlendirmeye teşvik eden, Ombudsmanlık Kurumu hakkındaki CM/Rec(85)13 sayılı Tavsiye Kararı'nı kabul etmiştir.

Avrupa'daki Ombudsmanlık kurumlarının son 25 yıldır kat ettikleri gözle görülür ilerlemeler ışığında, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, İnsan Hakları Yürütme Komitesine (CDDH) yukarıda belirtilen Tavsiye Kararı'nı gözden geçirme talimatı vermiştir.

Bakanlar Komitesi tarafından Ombudsmanlık kurumunun geliştirilmesine ilişkin olarak üye devletlere yönelik yeni CM/Rec(2019)6 sayılı Tavsiye Kararı, 16 Ekim 2019'da kabul edilmiştir (bundan sonra Tavsiye olarak anılacaktır). Bunun öncesinde, Venedik Komisyonu tarafından Kamu Denetçiliği Kurumunun Korunması ve Geliştirilmesine İlişkin İlkeler ("Venedik İlkeleri") kabul edilmiştir.

Bakanlar Komitesinin CM/Rec(2019)6 sayılı yeni Tavsiye Kararı ve Venedik İlkeleri birbirini tamamlayıcı niteliktedir. Dolayısıyla Kamu Denetçiliği kurumlarının kuruluşu ve işleyişi ile ilgili tüm yönleri kapsayan, güncellenmiş bir dizi Avrupa standardı oluşturmaktadır.

Bu yayın ayrıca, bu standartların Avrupa'daki uygulamasına vurgu yapan, bir dizi iyi ulusal uygulamayı da içermektedir.

Seçilen uygulamalar; bağımsızlık, tarafsızlık, nesnellik ve adalet, dürüstlük ve yüksek ahlaki otorite, kapsamlı yetki, erişilebilirlik ve etkililik de dâhil olmak üzere, her bir kamu denetçiliği kurumu için hayati önem taşıyan ilkelerin Avrupa Devletleri tarafından nasıl uygulandığına dair çok sayıda örnek sunmaktadır.

Yayın, Ombudsmanlık kurumlarının modern toplumlardaki olumlu rolünün en üst düzeye çıkarılmasında devletlere ve aynı zamanda Ombudsmanlık topluluğunun kendisine yardımcı olmak amacıyla, Avrupa'da ve Avrupa dışında geniş çaplı olarak dağıtılmak üzere tasarlanmıştır.

Christos GIAKOUMOPOULOS

Genel Müdür

İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğü

İÇİNDEKİLER

- ▶ OMBUDSMANLIK KURUMUNUN GELİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN
BAKANLAR KOMİTESİNİN ÜYE DEVLETLERE YÖNELİK
CM/REC(2019)6 SAYILI TAVSİYE KARARI 7
- ▶ OMBUDSMANLIĞIN KORUNMASI VE GELİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN
İLKELER (VENEDİK İLKELERİ) 16
- ▶ ULUSAL İYİ UYGULAMALAR 25

Ombudsmanlık Kurumunun Geliştirilmesine İlişkin Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Yönelik CM/Rec(2019)6 Sayılı Tavsiye Kararı

(16 Ekim 2019 Çarşamba tarihinde Delegation Komitesinin 1357. oturumunda Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilmiştir)

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi Statüsü'nün 15.b Maddesinin koşulları uyarınca,

Avrupa Konseyinin hedefinin, diğerlerinin yanı sıra, insan hakları ve temel özgürlükler alanında faaliyetler yürüterek, üyelerinin ortak mirası olan ideallerini ve ilkelerini korumak ve gerçekleştirmek amacıyla üyeleri arasında daha güçlü bir birliğin sağlanması olduğunu göz önünde bulundurarak;

Belirli, tematik konularla ilgilenenler de dâhil olmak üzere, ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde Kamu Denetçiliği kurumlarının¹ kurulması ile ilgili olarak, Avrupa Konseyine üye devletlerin büyük çoğunluğunda Kamu Denetçiliği kurumu hakkındaki [Rec\(85\)13](#) sayılı Tavsiye Kararı'nın kabul edilmesinden bu yana kat edilen kayda değer gelişmeyi memnuniyetle karşılayarak;

Ombudsmanlık kurumlarının; idarenin hatalı eylemleri ve hukukun üstünlüğü ile ilgili asıl yetkinin ötesine geçen işlevlerinin istikrarlı bir şekilde gelişmesini memnuniyetle karşılayarak;

Ombudsmanlık kurumlarının, artık demokratik yönetişimin önemli bir unsurunu teşkil ettiğini ve Avrupa Konseyine üye devletlerin büyük çoğunluğunda insan haklarının ve hukukun üstünlüğünün korunması ve geliştirilmesinde kilit bir rol oynadığını memnuniyetle dikkate alarak;

Ombudsmanlık kurumlarının, başta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AKAS No. 5) etkili bir şekilde uygulanması olmak üzere, Avrupa'da insan haklarının geliştirilmesi ve korunmasına yönelik büyük potansiyelinin altını çizerek;

Avrupa Konseyi ve diğer uluslararası paydaşların Ombudsmanlık kurumlarına desteğini sürdürmelerinin önemini kabul ederek ve Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserliği hakkındaki [Res\(99\)50](#) sayılı Karar

¹ "Ombudsman" terimi, bu tavsiye kararında cinsiyete bakılmaksızın ve bir Kamu Denetçisi, Arabulucu, Parlamento Komiseri, Kamu Savunucusu, Kamu Avukatı, İnsan Hakları Komiseri, Devlet Genel Müfettişi, Kamu Koruyucusu vb. kurumları ifade etmek için kullanılmaktadır.

kapsamında Komiserliğin yetkisi dâhilinde öngörüldüğü üzere, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserliği ve Ombudsmanlık kurumları ile bunların ağırları arasında sürdürülen köklü iş birliğini memnuniyetle karşılayarak;

Ombudsmanlık kurumları ve çeşitli ağırları arasındaki iş birliği ile Avrupa Konseyi ve diğer uluslararası paydaşlarla iş birliğinin önemini kabul ederek;

Ombudsmanlık kurumlarının geliştirilmesi ve korunmasını destekleyen ilgili uluslararası metinleri akılda tutarak;²

Ombudsmanlık kurumlarının, hizmet verdikleri ülke ve bölgelerdeki çeşitliliği yansıtan çeşitliliğini kabul ederek;

Bununla birlikte, bu tür bir kurumun aşağıdakiler de dâhil olmak üzere bir dizi temel ilkeye tabi olarak yönetilmesinin hayati önem taşıdığını vurgulayarak:

- bağımsızlık,
- tarafsızlık, nesnellik ve hakkaniyet,
- dürüstlük ve yüksek ahlaki otorite,
- kapsamlı yetki,
- erişilebilirlik ve
- etkililik,

Ombudsmanlık kurumlarının ve personelinin üye devletlerde zaman zaman maruz kaldığı zorlu çalışma koşulları, tehditler, baskılar ve saldırılarla ilgili ciddi endişeleri dile getirerek;

² Özellikle bkz.:

Bakanlar Komitesinin insan haklarının geliştirilmesi ve korunmasına yönelik bağımsız ulusal kurumların kurulmasına ilişkin üye devletlere yönelik [Rec\(97\)14](#) sayılı Tavsiye Kararı;

– Bakanlar Komitesinin Avrupa’da sivil toplum alanının korunması ve geliştirilmesinin güçlendirilmesi ihtiyacına ilişkin üye devletlere [CM/Rec\(2018\)11](#) sayılı Tavsiye Kararı;

– “Avrupa’da Ombudsmanlık kurumunun güçlendirilmesi”ne dair 1959 sayılı Parlamenter Meclisi Kararı (2013);

– Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresinin “Ombudsman ofisi ile yerel ve bölgesel yetkililer” hakkındaki 327 (2011) sayılı Kararı;

– Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik Komisyonu) tarafından 118. Genel Kurul toplantısında (Venedik, 15-16 Mart 2019) kabul edilen, Ombudsmanlık kurumunun korunması ve geliştirilmesine ilişkin ilkeler (“Venedik İlkeleri”);

– 7 Aralık 2017’de kabul edilen, Eşitlik Kurumlarının ulusal düzeyde ırkçılık ve hoşgörüsüzlükle mücadele etmesine dair 2 sayılı (revize edilmiş) ECRİ Genel Politika Tavsiye Kararı;

– İnsan haklarının geliştirilmesi ve korunmasına yönelik ulusal kurumlara dair, 20 Aralık 1993 tarihli ve 48/134 sayılı Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Kararı (“Paris İlkeleri”);

– Ombudsman, arabulucu ve diğer ulusal insan hakları kurumlarının insan haklarının geliştirilmesi ve korunmasındaki rolüne ilişkin 21 Aralık 2010 tarih ve 65/207 sayılı, 20 Aralık 2012 tarihli ve 67/163 sayılı, 18 Aralık 2014 tarihli ve 69/168 sayılı, 19 Aralık 2016 tarihli ve 71/200 sayılı ve 19 Aralık 2017 tarihli ve 72/186 sayılı Birleşmiş Milletler Genel Kurul Kararları;

– 13 Kasım 2012 tarihinde kabul edilen Uluslararası Ombudsmanlık Enstitüsü tüzüklüğü.

Bundan böyle işbu belge ile değiştirilen, Ombudsmanlık kurumuna ilişkin [Rec\(85\)13](#) sayılı Tavsiye Kararı'nı geliştirmeyi arzu ederek,

Üye Devletlerin hükümetlerine şunları tavsiye eder:

1. bu tavsiye kararının ekinde belirtilen ilkelerin ilgili iç hukukta ve fiiliyatta uygulanmasını sağlamak;
2. Ombudsmanlık kurumlarını güçlendirmek ve onları zayıflatacak önlemlerden kaçınmak ve alınan önlemlerin etkinliğini düzenli olarak değerlendirmek;
3. uygun olan durumlarda çeviri de dâhil olmak üzere uygun araçlar ve eylemler yoluyla, bu tavsiye kararının yetkili makamlar ve paydaşlar arasında geniş bir şekilde dağıtılmasını sağlamak;
4. bu tavsiye kararının uygulanmasını, kararın kabulünden sonra en geç beş yıl içinde Bakanlar Komitesi bünyesinde incelemek.

CM/Rec(2019)6 sayılı Tavsiye Kararı'nın Eki

Ombudsmanlık kurumunun geliştirilmesine dair ilkeler

I. Ombudsmanlık kurumlarının kuruluşu ve temel özellikleri

1. Ombudsmanlık kurumları, tüm üye devletlerde mevcut olmalıdır. Bu kurumlardan bir veya daha fazlasının seçilmesi, her devlet tarafından, teşkilatı, özellikleri ve ihtiyaçları ışığında gerçekleştirilmelidir. Bu kurumlar, her ne şekilde sunulursa sunulsun, tüm kamu hizmetleri bakımından herkesçe doğrudan ve kolayca erişilebilir olmalıdır. Ombudsmanlık kurumlarının varlığından haberdar olmayabilecek, Ombudsmanlık kurumlarına erişimde zorluk yaşayabilecek veya göçmenler, özgürlükten yoksun bırakılmış kişiler, engelliler, yaşlılar ve çocuklar gibi savunmasız durumda olabilecek kişilere özel dikkat gösterilmelidir.
2. Üye devletler, başta Avrupa Konseyi bünyesindeki Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik Komisyonu) tarafından 15 Mart 2019 tarihinde kabul edilen ve 2 Mayıs 2019 tarihinde Bakanlar Komitesi tarafından onaylanan, Ombudsmanlık kurumunun korunması ve geliştirilmesine ilişkin İlkeler olmak üzere, Ombudsmanlık kurumlarına ilişkin mevcut standartları ve tavsiyeleri göz önünde bulundurarak, Ombudsmanlık kurumları için, tercihen anayasal düzeyde ve/veya böyle bir kurumun temel görevlerini tanımlayan, bağımsızlığını garanti eden ve hem ulusal hem de uluslararası düzeyde görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmesi için gerekli araçları kendisine sağlayan bir kanunla, sağlam bir yasal dayanak temin etmelidir.
3. Bir Ombudsmanlık kurumu başkanının seçilme ve atanma süreci, kurumun bağımsızlığını güçlendirici nitelikte olmalıdır. Adaylar, yüksek ahlaki otoriteye sahip olmalı ve hukukun üstünlüğü, demokratik yönetim ve insan hakları alanında tanınmış bir yetkinliğe sahip olmalıdır. Herhangi bir Ombudsmanlık kurumunun başkanlık makamının önemli bir süre boyunca boş kalmaması için düzenlemeler yapılmalıdır.

4. Üye devletler, Ombudsmanlık kurumlarının, görevlerini, üzerinde yetki sahibi oldukları herhangi bir kamu hizmeti sağlayıcısından bağımsız olarak, etkili bir şekilde ve tarafsızlık, dürüstlük, şeffaflık ve hakkaniyet ortamında yerine getirmelerine olanak tanıyan, elverişli bir ortamda faaliyet göstermelerine imkân tanınmalıdır.

5. Üye devletler, Ombudsmanlık kurumlarının, alınan şikâyetler veya yetkileri kapsamındaki diğer konular hakkında güvenilir bir inceleme yapabilmesine imkân tanımak amacıyla, tüm idari makamların ve diğer ilgili kuruluşların faaliyetleriyle iş birliği içerisinde olmalarını ve hürriyetinden yoksun bırakılan kişilerin tutulduğu yerler de dâhil olmak üzere ilgili tüm tesislere ve tüm ilgili kişilere sınırsız erişim sağlamalarını şart koşacak, etkin tedbirler almalıdır. Ombudsmanlık kurumları ayrıca, diğer hakların ve meşru menfaatlerin korunmasından kaynaklanan olası kısıtlamalara tabi olarak ve sahip oldukları verilerin gizliliğini garanti altına almak amacıyla, bu tür inceleme için ihtiyaç duyulan tüm bilgilere erişebilmelidirler.

6. Üye devletler, Ombudsmanlık kurumlarına, görevlerini tamamen bağımsız bir şekilde yerine getirmelerine imkân tanıyacak, uygun, yeterli ve sürdürülebilir kaynaklar sağlamalıdır. Ombudsmanlık kurumları, kendi personelini atayabilmeli ve personelinin yeterli eğitim almalarını sağlamalıdır.

7. Üye devletler, Ombudsmanlık kurumlarını tehditlere ve tacize karşı korumak için gerekli tüm önlemleri almalıdır. Ombudsmanlık kurumlarına ve personeline veya onlarla iş birliği yapan veya yapmak isteyen kişilere karşı misilleme veya sindirme niteliği taşıyan eylemlerde bulunulduğuna dair iddiaların söz konusu olduğu tüm durumlar, derhâl ve kapsamlı bir şekilde soruşturulmalı ve failer adalet önüne çıkarılmalıdır.

II. Ombudsmanlık kurumlarının temel görevleri

8. Üye Devletler, Ombudsmanlık kurumlarına verilen yetkilerin, özellikle aşağıdaki hususlar bakımından bu kurumları güçlendirmesini sağlamalıdır:

- a. herhangi bir kişiyi veya bir grubu idarenin hatalı eylemlerine, hak ihlaline, haksızlığa, suistimale, yolsuzluğa veya kamu hizmeti sağlayan kamu kuruluşlarından veya özel kurumlardan kaynaklanan adaletsizliğe karşı korumak amacıyla, alınan şikâyetler üzerine veya kendi inisiyatifleriyle, bireyler ve kamu hizmeti sağlayıcıları arasındaki uyuşmazlıkların çözümünü

kolaylaştırmak için, uygun olan durumlarda arabuluculuğu da içerebilecek, hak sahibi dostu, yargı dışı araçlar vasıtasıyla işlem başlatmak;

- b. uygun olduğu şekilde, mevzuatta değişiklik yapılması, dava açılması veya diğer araçların kullanılması da dâhil olmak üzere, insan haklarını ve temel özgürlükleri, hukukun üstünlüğünü ve demokratik yönetişimi korumak ve geliştirmek;
- c. 8.a paragrafında tanımlanan davranışlardan herhangi birini önlemek veya düzeltmek için tavsiyelerde bulunmak ve uygun olan durumlarda, kamu hizmeti sağlayıcılarının işleyişini iyileştirmeyi amaçlayan idari veya yasal reformlar önermek; kamu hizmeti sağlayıcılarının bu tür tavsiyeleri kabul etmemesi veya uygulamaması hâlinde, üye devletler, Ombudsmanlık kurumlarının, diğerlerinin yanı sıra, bu durumla ilgili olarak seçilmiş yetkili organa (genellikle parlamento) bir rapor sunma hakkına sahip olmasını sağlamalıdır;
- d. ilgili veya benzer alanlarda faaliyet gösteren yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası paydaşlar ve ağlarla kendi yetkileri dâhilinde iş birliği yapmak.

9. Üye devletler, Ombudsmanlık kurumlarının tavsiyelerinin tüm muhatapları tarafından uygun bir süre içinde gerekçeli bir cevap verilmesini yasal bir zorunluluk hâline getirmelidir.

10. Üye devletler, Ombudsmanlık kurumlarına; İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol kapsamındaki Ulusal Önleme Mekanizması ve/veya Birleşmiş Milletler Engelli Kişilerin Haklarına İlişkin Sözleşme kapsamındaki bağımsız mekanizma gibi insan hakları alanındaki ilgili uluslararası sözleşmelerde öngörülen görevleri yerine getirmelerine imkân tanıyan yetkiler vermeyi veya uygun olan durumlarda söz konusu yetkileri güçlendirmeyi değerlendirmelidir. Bir Ombudsmanlık kurumunun, bu yetkilere sahip olduğu durumlarda, görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmesini sağlayacak kapasiteyi geliştirmek için uygun niteliklere sahip, yetenekli ve eğitimli personel dâhil olmak üzere yeterli kaynaklara erişimi olmalıdır.

III. İş birliği ve diyalog

11. Üye Devletler, ulusal, bölgesel veya yerel düzeyde Ombudsmanlık kurumlarının özellikle aşağıdakilerle iletişim ve iş birliği içerisinde olmasını sağlamak için etkili önlemler almalıdır:

- a. uygun olan durumlarda, elektronik ağ oluşturma, bilgi ve uygulama alışverişı ve ayrıca düzenli toplantılar yoluyla, muadil kurumlar;
- b. Ombudsmanlık kurumlarına kolay erişime sahip olması gereken, başta sivil toplum kuruluşları olmak üzere sivil toplum paydaşları;
- c. uygun olan durumlarda ortaklaşa düzenlenen faaliyetler yoluyla, başta ulusal insan hakları kurumları ve bu kurumlar bünyesindeki ağlar olmak üzere, diğer insan hakları yapıları;
- d. başta Avrupa Konseyi organları olmak üzere, ilgili veya benzer alanlarda çalışan uluslararası ve bölgesel kuruluşlar.

12. Bölgesel, yerel ve/veya uzman kuruluşlar gibi birden fazla Ombudsmanlık kurumu kurmuş olan üye devletler, Ombudsmanlık kurumlarına yönelik mevzuatın bu tür bir iş birliğini sağladığından ve teşvik ettiğinden emin olarak, sinerjiyi teşvik etmek ve aynı görevin aynı anda birden fazla kurum tarafından üstlenilmesinden kaçınmak için, bu kurumlar arasında uygun ve etkin koordinasyon ve iş birliğini sağlamalıdır.

13. Üye devletler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ve diğer ilgili araçların etkili bir şekilde uygulanmasına yaptıkları katkıları güçlendirmek amacıyla, Ombudsmanlık kurumları arasında kalıcı bilgi paylaşımını sağlamak üzere Avrupa Konseyi ile iş birliği programlarının geliştirilmesini teşvik etmeli ve desteklemelidir.

Ombudsmanlık Kurumunun Korunması ve Geliştirilmesine İlişkin İlkeler (Venedik İlkeleri)

Venedik Komisyonu tarafından 118.
Genel Kurul toplantısında kabul edilmiştir
(Venedik, 15-16 Mart 2019)

Delegeler Komitesinin 1345. oturumunda
Bakanlar Komitesi tarafından
onaylanmıştır (Strazburg, 2 Mayıs 2019)

Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (“Venedik Komisyonu”)

Hâlihazırda 140’tan fazla devlette, ulusal, bölgesel veya yerel düzeyde, farklı yetkinliklere sahip Ombudsmanlık Kurumları bulunduğunu *dikkate alarak*;

Bu Kurumların, ilgili devletlerin yasal ve siyasi sistemine uyum sağladığını *kabul ederek*;

Bağımsızlık, tarafsızlık, şeffaflık, adalet ve tarafsızlık da dâhil olmak üzere, Ombudsmanlık Kurumunun temel ilkelerinin bir dizi farklı modelle elde edilebileceğini *dikkate alarak*;

Ombudsmanlığın; demokrasiye, hukukun üstünlüğüne, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıya ve iyi yönetime dayalı bir devlette önemli bir unsur olduğunu *vurgulayarak*;

Uzun süredir devam eden anayasal geleneklerin ve olgun bir anayasal ve demokratik siyasi kültürün; Ombudsmanlık Kurumunun demokratik ve yasal işleyişinin önünü açan bir unsur olduğunu *vurgulayarak*;

Ombudsmanlığın, İnsan Hakları Savunucularının korunmasında önemli bir rol oynadığını *vurgulayarak*;

Ombudsmanlık Kurumları ve benzeri kurumlar arasındaki ulusal ve uluslararası iş birliğinin önemini *vurgulayarak*;

Ombudsmanlığın, bireyleri veya tüzel kişileri etkileyen, idarenin hatalı eylemlerine ve insan hakları ve temel özgürlüklerin ihlal edildiğine dair iddialara karşı bağımsız olarak işlem gerçekleştiren bir kurum olduğunu

hatırlatarak;

Ombudsmanlık Kurumuna şikâyette bulunma hakkının, mahkemeler aracılığıyla adalete erişim hakkına ilave bir hak niteliğinde olduğunu *vurgulayarak;*

Hükûmetlerin ve parlamentoların; eleştirileri, halka karşı sorumlu olan, şeffaf bir sistem içerisinde kabul etmesi gerektiğini *ifade ederek;*

Ombudsmanlığın, başta toplumsal zorluk ve çatışmaların yaşandığı durumlarda son derece önemli bir rol olan, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı duyulması ve bunları desteklenmesi yönünde parlamentolara ve hükûmetlere çağrıda bulunma taahhüdüne *odaklanarak;*

Ombudsmanlık Kurumunun; zaman zaman fiziksel veya zihinsel baskı, bağımsızlığı tehdit eden yasal işlemler, baskı amaçlı misilleme, bütçe kesintileri ve yetkisinin sınırlandırılması gibi farklı saldırı ve tehditlere maruz kalmasıyla ilgili ciddi endişeleri *dile getirerek;*

Venedik Komisyonu tarafından, farklı vesilelerle, Ombudsmanın rolü üzerinde kapsamlı çalışmalar yapıldığını *hatırlatarak;*

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Ombudsmanlık kurumu hakkındaki R(85)13 sayılı; İnsan haklarının geliştirilmesi ve korunması için bağımsız ulusal kurumların kurulması hakkındaki R(97)14 sayılı;

Kamu görevlileri için davranış kuralları hakkındaki R(2000)10 sayılı;

iyi idare hakkındaki CM/Rec(2007)7 sayılı; ihbarcılarının korunması hakkındaki CM/Rec(2014)7 sayılı; insan hakları ve ticaretle ilgili CM/Rec (2016)3 sayılı Tavsiye Kararları'na; Avrupa Konseyi Parlamenteler Meclisininin 757(1975) ve 1615(2003) sayılı Tavsiye kararları ve özellikle 1959(2013) sayılı Kararı'na; Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresininin 61(1999), 159 (2004), 309(2011) sayılı Tavsiye Kararları ve 327 (2011) sayılı Kararı ile 7 Aralık 2017'de kabul edilen, Eşitlik Kurumlarınınin ulusal düzeyde ırkçılık ve hoşgörüsüzlükle mücadele etmesine dair 2 sayılı ECRI Genel Politika Tavsiye Kararı'na *atıfta bulunarak;*

İnsan haklarının geliştirilmesi ve korunmasına yönelik ulusal kurumlara dair, 20 Aralık 1993 tarihli ve 48/134 sayılı Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Kararı'na ("Paris İlkeleri") ve Kamu denetçisi, arabulucu ve diğer ulusal insan hakları kurumlarınınin insan haklarınınin geliştirilmesi ve korunmasındaki rolüne ilişkin 18 Aralık 2014 tarihli ve 69/168 sayılı, 19

Aralık 2017 tarihli ve 72/186 sayılı Kararlara, insan haklarının geliştirilmesi ve korunması için bağımsız ulusal kurumlara dair 19 Aralık 2017 tarihli ve 72/181 sayılı Karara, 18 Aralık 2002 tarihinde Genel Kurul tarafından kabul edilen, İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokole ve 13 Aralık 2006'da Genel Kurul tarafından kabul edilen Engelli Kişilerin Haklarına İlişkin Sözleşmeye *atıfta bulunarak*;

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, insan hakları savunucularının durumuna ilişkin BM Özel Raportörü, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri ve Avrupa Konseyi İnsan Hakları Yürütme Komitesi (CDDH), AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi (AGİT/ODIHR), Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı, Avrupa Birliği Avrupa Ombudsmanı, Uluslararası Ombudsmanlık Enstitüsü (IOI),

Akdeniz Ombudsmanları Derneği (AOM), Frankofon Ombudsmanlar ve Arabulucuları Derneği (AOMF), İbero-Amerikan Ombudsmanlık Federasyonu (FIO), Avrupa Ulusal İnsan Hakları Kurumları Ağı (ENNHRI) ile *istişare edilmesi sonrasında*;

118. Genel Kurulunda (15-16 Mart 2019), Ombudsmanlık Kurumunun Korunması ve Geliştirilmesine ilişkin bu İlkeleri ("Venedik İlkeleri") kabul etmiştir.

1. Ombudsmanlık Kurumları, demokrasinin, hukukun üstünlüğünün ve iyi idarenin güçlendirilmesinde ve insan hakları ile temel özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesinde önemli bir role sahiptir. Avrupa Konseyi Üye Devletlerinde standart bir model bulunmamakla birlikte, devlet, Ombudsmanlık Kurumunu destekleyecek ve koruyacak ve Ombudsmanlık Kurumunun bağımsızlığını zedeleyecek herhangi bir eylemden kaçınacaktır.

2. Ombudsmanlık Kurumu, yetki alanı da dâhil olmak üzere, tercihen anayasal düzeyde sağlam bir yasal temele oturtulmalıdır. Ombudsmanlık Kurumunun nitelikleri ve görevleri ile ilgili diğer ayrıntılar, yasal düzeyde belirlenebilir.

3. Ombudsmanlık Kurumuna, ombudsmanın alacağı ücrete ve emeklilik tazminatına da yansıyan, uygun şekilde yüksek bir rütbe verilecektir.

4. Tek veya çoklu Ombudsmanlık modelinin seçimi, devletin teşkilatına, özelliklerine ve ihtiyaçlarına bağlıdır. Ombudsmanlık Kurumu, farklı düzeylerde ve farklı yeterliliklerle örgütlenebilir.

5. Devletler, bu İlkelere tam olarak uyan, kurumu güçlendiren ve ülkedeki insan haklarının ve temel özgürlüklerin korunma ve geliştirme düzeyini artıran modelleri benimseyeceklerdir.

6. Ombudsman, Kurumun yetkisini, tarafsızlığını, bağımsızlığını ve meşruiyetini mümkün olan en üst düzeyde güçlendiren prosedürlere uygun olarak seçilir veya atanır. Ombudsman tercihen, uygun bir nitelikli çoğunlukla, Parlamento tarafından seçilir.

7. Adayların seçim prosedürü, kamuya açık bir çağrı yapılmasını içerecek, kamuya açık, şeffaf, liyakate dayalı ve nesnel olacak ve kanun ile düzenlenecektir.

8. Ombudsman olarak atanma kriterleri, uygun niteliklere sahip çok çeşitli kişileri aday olmaya teşvik edecek kadar geniş çaplı olmalıdır. Temel kriterler; yüksek ahlaki karakter, dürüstlük ve insan hakları ve temel özgürlükler alanındakiler de dâhil olmak üzere uygun mesleki uzmanlık ve deneyime sahip olunmasıdır.

9. Ombudsman, görev süresi boyunca, bağımsızlığı veya tarafsızlığı ile bağdaşmayan siyasi, idari veya mesleki faaliyetlerde bulunmayacaktır. Ombudsman ve personeli, öz düzenleyici etik kurallarına tabi olacaktır.

10. Ombudsmanın görev süresi, atama organının görev süresinden daha uzun olacaktır. Görev süresi tercihen tek bir dönemle sınırlı olacak ve yeniden seçilme imkânı bulunmayacaktır. Her hâlükârda, Ombudsmanın görev süresi yalnızca bir kez yenilenebilecektir. Tek görev süresi, tercihen yedi yılın altında olmayacaktır.

11. Ombudsman, yalnızca yasayla açıkça belirlenen, kapsamlı ve makul koşullara tabi olarak görevden alınacaktır. Bunlar, yalnızca dar bir şekilde yorumlanacak olan, "yetersizlik" veya "görevin gereklerini yerine getirememesi", "uygunsuz davranış" veya "suistimal" gibi temel kriterlerle ilgili olacaktır. Parlatentonun kendisi tarafından veya Parlatentonun talebi üzerine bir mahkeme tarafından görevden alınma için gereken meclis çoğunluğu, göreve seçilme için gerekli olan çoğunluğa eşit ve tercihen bundan daha yüksek olacaktır. Görevden alma prosedürü kamuya açık, şeffaf ve yasayla düzenlenmiş olacaktır.

12. Ombudsmanın yetki alanı, idarenin hatalı eylemlerinin önlenmesi ve düzeltilmesi ile insan haklarının ve temel özgürlüklerin korunmasını ve geliştirilmesini kapsayacaktır.

13. Ombudsmanın kurumsal yetkinliği, tüm düzeylerdeki kamu yönetimini kapsayacaktır.

Ombudsmanın yetki alanı, ister devlet, ister belediyeler, ister devlet organları veya özel kuruluşlar tarafından sağlanmış olsun, kamuya sağlanan tüm genel menfaati ve kamu hizmetlerini kapsayacaktır.

Ombudsmanın yargıya ilişkin yetkisi, bu sistemin usulen verimliliğini ve idari işleyişini sağlamakla sınırlı olacaktır.

14. Ombudsman herhangi bir makamdan herhangi bir talimat almayacak veya kendisine herhangi bir makamdan herhangi bir talimat verilmeyecektir.

15. STK'ler de dâhil olmak üzere herhangi bir gerçek veya tüzel kişi, Ombudsmanlığa serbestçe, engellenmeksizin ve ücretsiz erişme ve şikâyetle bulunma hakkına sahip olacaktır.

16. Ombudsman, kendi inisiyatifiyle veya bir şikâyetin sonucu olarak, mevcut idari çözümleri dikkate alarak vakaları soruşturma konusunda takdir yetkisine sahip olacaktır. Ombudsman, soruşturmalarına yardımcı olabilecek herhangi bir kişi veya kuruluştan iş birliği yapmasını talep etme hakkına sahip olacaktır. Ombudsman, yasal olarak imtiyazlı veya gizli olabilecek olanlar da dâhil olmak üzere ilgili tüm belgelere, veri tabanlarına ve materyallere sınırsız erişim konusunda yasal olarak uygulanabilir bir hakka sahip olacaktır. Bu, binalara, kurumlara ve özgürlüklerinden yoksun bırakılanlar da dâhil olmak üzere kişilere engelsiz erişim hakkını içerir.

Ombudsman, yetkililer ve makamlarla görüşme veya bunlardan yazılı açıklama talep etme yetkisine sahip olacak ve ayrıca kamu sektöründeki ihbarcılara özel ilgi ve koruma sağlayacaktır.

17. Ombudsman, Kurumun yetkisi dâhilindeki herhangi bir kurum veya kuruluşa bireysel tavsiyelerde bulunma yetkisine sahip olacaktır. Ombudsman, yetkililerden ve makamlardan kendisinin belirleyeceği makul bir süre içinde yanıt vermelerini isteme konusunda yasal olarak uygulanabilir hakka sahip olacaktır.

18. İnsan hakları ve temel özgürlüklerle ilgili onaylanmış uluslararası belgelerin ulusal düzeyde uygulanmasının izlenmesi ve ulusal mevzuatın bu araçlarla uyumlu hâle getirilmesi çerçevesinde, Ombudsman, Parlamenta veya Yürütmeye, kamuya açık olarak (mevzuatın değiştirilmesi veya yeni mevzuatın kabul edilmesi de dâhil olmak üzere) tavsiyelerde bulunma yetkisine sahip olacaktır.

19. Bir soruşturmanın ardından, Ombudsman, tercihen kanunların ve yönetmeliklerin veya genel idari işlemlerin anayasaya uygunluğu bakımından itiraz etme yetkisine sahip olacaktır.

Ombudsman tercihen ilgili yargılama organları ve mahkemeler huzurunda müdahalede bulunma hakkına sahip olacaktır.

Ombudsmanlığa resmî bir talep sunulması, kanuna göre mahkemeye başvurma süreleri üzerinde erteleyici etkiye sahip olabilmelidir.

20. Ombudsmanlık, yılda en az bir kez, Kurumun faaliyetleri hakkında Parlamenta rapor verir. Bu raporda, Ombudsmanlık, kamu idaresinin taleplere riayet etmediği durumları Parlamenta bildirebilir. Ombudsmanlık, Ombudsmanın uygun gördüğü şekilde, belirli konularda da rapor verecektir. Ombudsmanlığın raporları kamuoyuna açıklanacaktır. Bu raporlar, yetkili makamlar tarafından usulüne uygun olarak dikkate alınacaktır.

Bu aynı zamanda, Yürütme tarafından atanan Ombudsmanaverilecek raporlar için de geçerlidir.

21. Ombudsmanlık kurumuna yeterli ve bağımsız bütçe kaynakları temin edilecektir. Kanunda, Ombudsmanlık kurumuna yapılacak bütçe tahsisinin, kurumun sorumluluklarını ve görevlerini tam, bağımsız ve etkili bir şekilde yerine getirmesini sağlama ihtiyacına uygun olacağına dair hüküm bulunacaktır. Ombudsmanlık ile istişare edilecek ve gelecek mali yıl için bir bütçe taslağı sunması istenecektir. Kurum için kabul edilen bütçe, indirim genel olarak diğer devlet kurumları için de geçerli olmadıkça, mali yıl içerisinde azaltılamaz. Ombudsmanlık bütçesinin bağımsız mali denetiminde, görevin yerine getirilmesinde önceliklerin seçimi değil, yalnızca mali işlemlerin hukuka uygun olup olmadığı dikkate alınacaktır.

22. Ombudsmanlık Kurumu yeterli personele ve uygun yapısal esnekliğe sahip olacaktır. Kurum, Ombudsman tarafından atanan bir veya daha fazla denetçi yardımcısı içerebilir. Ombudsman, kendi personelinin işe alabilecektir.

23. Ombudsman, yardımcıları ve karar verici personel, Kurum bünyesindeki resmî sıfatları ile gerçekleştirdikleri faaliyetlerle sözlü veya yazılı ifadeler bakımından hukuki süreçlerden muaf olacaklardır (görev dokunulmazlığı). Bu görev dokunulmazlığı; Ombudsman, yardımcıları veya karar verici personel Kurumdan ayrıldıktan sonra da geçerliliğini koruyacaktır.

24. Devletler, Ombudsmanlık Kurumunun baskı altına alınmasını amaçlayan veya bununla sonuçlanan herhangi bir eylemde bulunmaktan veya görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmesini engelleyecek herhangi bir eylemde bulunmaktan kaçınacak ve onu bu tür tehditlerden etkin bir şekilde koruyacaktır.

25. Bu ilkeler, Ombudsmanlık Kurumunu sağlamlaştıracak ve güçlendirecek biçimde okunacak, yorumlanacak ve kullanılacaktır. Ombudsmanlık Kurumlarının ve çalışanlarının çeşitli türleri, sistemleri ve yasal statüleri göz önünde bulundurularak, devletler, Venedik İlkeleri doğrultusunda Ombudsmanlık Kurumlarını ve bu kurumların kapasitelerini, bağımsızlığını ve tarafsızlığını güçlendiren ve geliştiren uygun koşulları temin etmek ve böylece bunların uygun, zamanında ve etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak üzere, anayasal ve yasal düzenlemeler de dâhil gerekli tüm eylemleri gerçekleştirmeye teşvik edilir.

Ulusal iyi uygulamalar

Bu uygulamalar, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Yürütme Komitesi (CDDH) üyelerinin katkıları temelinde seçilmiş ve derlenmiştir. Ayrıca, çeşitli üye devletlerde Avrupa Konseyi tarafından yürütülen iş birliği faaliyetleri kapsamında belirlenen iyi uygulamalar hakkında bilgileri de içerir. Bu derleme hiçbir şekilde kapsamlı değildir ve üye devletlerdeki diğer olumlu gelişmeleri yansıtmayacak olan, gelecekteki güncellemelere tabidir.

İyi ulusal uygulamalar, her biri yukarıda yayınlanan *CM/Rec(2019)6 sayılı Tavsiye Kararı'nın Ekinde* belirtilen bir ilkeye karşılık gelen bir dizi temaya göre sıralanmıştır.

İlgili ilke, her bir tematik başlığın altında belirtilmiştir.

A. Ombudsmanlık kurumunun kuruluşu ve temel özellikleri

Doğrudan ve kolay erişilebilir Ombudsmanlık kurumlarının varlığı

İlke 1

Ombudsmanlık kurumları, şikâyetlerin yazılı veya sözlü olarak ve herhangi bir resmî gereklilik olmaksızın yapılmasına imkân tanıyarak, genellikle vatandaşlarca kolayca erişilebilir olmalarını sağlamaktadırlar. Ombudsmanlık kurumları, hizmetlerini ücretsiz olarak sunar. Ombudsmanlık kurumlarının çoğu şikâyetleri çevrim içi olarak kabul eder ve birçoğu sosyal medyayı kullanır. Pek çok Ombudsmanlık kurumu, şikâyetle bulunmakta güçlük çekebilecek kişilerin şikâyetlerini kolayca yapabilmelerini sağlamak için savunmasız gruplara ulaşmaktadır.

Ermenistan İnsan Hakları Savunucusunun internet sitesindeki tüm yazılar, podcast formatında mevcuttur. İsveç Parlamento Ombudsmanları internet sitesi, hafif görme engelli olan, okuryazarlık düzeyi düşük olan veya öğrenme engellerine sahip kişilere erişim sağlamak için “metinden konuşmaya” destek aracı kullanmaktadır. Örneğin, İrlanda Ombudsmanlığı personeli, şikâyetleri almak için sığınmacı ve mülteci barınma merkezlerini düzenli olarak ziyaret etmektedirler. Danimarka’da, şikâyetler Ombudsmanlığına yazılı veya sözlü olarak yapılabilir. Polonya’da İnsan Hakları Komiserliği mevzuatı, şikâyetlerin ücretsiz ve formalite olmaksızın yapılabileceğini öngörmektedir.

Slovak Cumhuriyeti'nde vatandaşlar, Hak Savunucusuna ana dillerinde şikâyetle bulunma hakkına sahiptir ve tercüme masrafları devlet tarafından karşılanmaktadır. Rusya Federasyonu'nda, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, video konferans yoluyla yapılanlar da dâhil olmak üzere vatandaşların şahsen başvurularını düzenli olarak kabul etmekte ve böylece, her bir vatandaşın, her nerede olursa olsun, hakkını doğrudan savunabilmesine imkân tanımaktadır.

Çeşitli Ombudsmanlık kurumlarının yasal yetki alanı, Ombudsmanlığın toplumdaki en savunmasız kişileri koruma rolüne özellikle atıfta bulunmaktadır. Örneğin Macaristan'da, Temel Haklar Komiserliği, özellikle kendi inisiyatifi ile başlattığı soruşturmalarda, çocukların haklarına, diğer uyruklara sahip kişilerin haklarına, gelecek nesillerin menfaatleriyle ilgili haklara ve savunmasız grupların haklarına ayrıca özen göstermekle görevlidir. Benzer şekilde, Portekiz'de, özellikle yaş, ırk, etnik köken, cinsiyet ve engellilik açısından en savunmasız durumda olan vatandaşların haklarını ve menfaatlerini savunmak ve geliştirmek için, Ombudsmana kendi inisiyatifiyle soruşturma başlatma yetkisi verilmiştir.

Ombudsmanlık tarafından savunmasız grupların korunmasına özel ilgi gösterilmesinin uygulamadaki bir başka örneği, Litvanya Seimas Ombudsmanlığı tarafından gerçekleştirilen çalışmalardır. 2017 Yıllık Raporunda, mahpusların yetersiz koşullara sahip gözaltı tesislerinden korunması, kurumsallaşma yoluyla engelli çocukların sosyal dışlanmadan korunması ve zihinsel hastalığı bulunan kişilerin keyfi olarak gözaltına alınmaktan ve cebri muamelelerden korunması da dâhil olmak üzere, Litvanya'daki savunmasız bireylerin korunmasıyla ilgili temel insan hakları sorunlarını vurgulamıştır.

Ombudsmanlık kurumu için yasal dayanak

ilke 2

Tavsiyenin bu ilkesi, Ombudsmanlığa yasal bir temel sağlanması için çok yaygın olarak kullanılan bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Bu yaklaşım, ilgili hükümlerin ulusal anayasaya, daha ayrıntılı bir çerçevenin ise müteakip mevzuata dâhil edilmesidir. Bu yaklaşımın bir örneği; rolü Arnavutluk Anayasası'nın 60-63. Maddelerinde belirtilen Arnavut Kamu Avukatıdır. Bu anayasal hükümler, Kamu Avukatının rolünü, atanma ve görevden alınma sürecini ve ayrıca Kamu Avukatı Ofisinin ve yetkilerinin bağımsızlığı ilkesini ortaya koymaktadır. Kamu Avukatı Kanunu, Ofisin organizasyonu ve işleyişi hakkında daha ayrıntılı kuralları belirler. Aşağıdakilere ek olarak diğer birçok ülkede, genel olarak benzer bir yaklaşım kullanılmaktadır:

Ermenistan, Avusturya, Bosna Hersek, Bulgaristan Cumhuriyeti, Estonya, Yunanistan, Litvanya, Malta, Kuzey Makedonya, Polonya, Portekiz, Rusya Federasyonu, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya ve İspanya.

Kamu Denetçisinin seçilmesi ve atanması

İlke 3

Ombudsmanın seçilme ve atanma süreciyle ilgili olan ve bağımsızlığı teşvik etmek için tasarlanmış yasal hükümlere bir örnek, Belçika'da görülebilir. Belçika Federal Ombudsmanlık mevzuatı, Ombudsman görevi için başvuru yapmak üzere adaylara açık bir davet gönderilmesi sonrasında, Ombudsmanlık Temsilciler Meclisi tarafından atanmasını şart koşturmaktadır. Ombudsman olarak atanabilmek için, adayın sicilinin kusursuz olması, devletin Kamu Hizmet dairelerinde 1. düzey görevlerde bulunmaya imkân tanıyan bir öğrenim derecesine sahip olması ve idare hukuku alanında veya sosyal alanlarda en az beş yıllık ilgili mesleki deneyime sahip olması gerekir. Herkese açık olan işe alım sürecine, yasama organı tarafından atamaya ve Ombudsman rolüne uygunluğa ek olarak, görev sahibinin bağımsızlığı, kendisine görev güvencesi sağlanarak temin edilmektedir. Bu nedenle, Belçika Ombudsman mevzuatında, Ombudsmanın bağımsız olmasını ve yetki alanı dâhilinde yürüttüğü faaliyetler nedeniyle görevden alınamayacağı öngörülmektedir. İnsan Hakları Komiserinin hastalık nedeniyle görevlerini yerine getirememesi gibi sınırlı gerekçelerle görevden alınabileceği Polonya gibi diğer yargı alanlarında da benzer yasal hükümler mevcuttur.

Ombudsmanlık kurumunun bağımsızlığını teşvik etmek için yaygın olarak kullanılan bir başka önlem, atama sonrasında diğer görevlerden istifa edilmesi ve çıkar çatışması yaratan durumlardan feragat etme gerekliliğidir. Örneğin Macaristan Temel Haklar Komiserliğinin mevzuatında, Komiserin yetki alanının, kazanç getiren diğer herhangi bir istihdam veya görevi kapsayamayacağına dair bir hüküm bulunmaktadır. Ayrıca, söz konusu makama atanacak kişinin, Komiser olarak seçilmeden önceki dört yıl içinde çeşitli siyasi veya kamu görevlerinde bulunmamış olması da şart koşulmaktadır. Mevzuat hükümleri ayrıca, hükümetin Ombudsmanlık görevini boş bırakmak suretiyle Kurumun etkinliğini ortadan kaldırma ihtimalini en aza indirmeye çalışmaktadır. Örneğin Çek Cumhuriyeti'ndeki Kamu Hakları Savunucusu mevzuatında, yeni Kamu Hakları Savunucusunun seçiminin söz konusu makamda görev yapan bir önceki kişinin görev süresi dolmadan önce yapılması gerektiği, makamın görev süresinden önce boşalması hâlinde ise 60 gün içerisinde bir seçim yapılması gerektiği ifade edilmektedir.

Bağımsız işlem başlatılabilmesi için elverişli bir ortam sağlanması

İlke 4

Bir Ombudsmanın bağımsız bir şekilde atanması yeterli değildir. Uygulamada bağımsız olarak işlem yapmasına imkân tanıyan bir ortamda faaliyet göstermesi gereklidir. Yasal hükümler genellikle Ombudsmanın bağımsızlığını açıkça ortaya koyar ve özellikle başka kişiler tarafından Ombudsmanı etki altında bırakmaya yönelik girişimlerde bulunulmasını yasaklar. Örneğin İzlanda'da, Althing Ombudsmanlık mevzuatında, Ombudsmanın devlet kurumlarından talimat almayacağı belirtilmektedir. Benzer şekilde, Hırvatistan Ombudsmanlık mevzuatında, Ombudsmanın görevinin herhangi bir şekilde etki altına alınması yasaklanmıştır ve Ombudsmanın görevini bağımsızlık ve özerklikle yürüteceğine dair hüküm bulunmaktadır.

İrlanda Ombudsmanlık mevzuatında, bir kişinin Ombudsmanın görevini yerine getirmesini engellemeye veya zorlaştırmaya teşebbüs etmesinin, bu kişi tarafından mahkemeye saygısızlık yapılmasıyla eşdeğer olduğu hükmü bulunmaktadır. Ombudsmanlık kurumlarına, görevlerini yerine getirirken yapılan işlemlerle ilgili olarak dokunulmazlık verilmesi de yaygındır. Örneğin Yunanistan'da, Ombudsmanlık mevzuatında, Ombudsmanın görevlerini yerine getirirken ifade ettiği görüşleri veya yaptığı işlemler nedeniyle yargılanamayacağı veya herhangi bir soruşturmaya tabi tutulamayacağı belirtilmektedir.

Ombudsmanlığın kurumsal yeterliliği ve idari makamlarla iş birliği

İlke 5

Ombudsmanlık yasal yetki alanının ortak bir özelliği, devlet organlarına, Ombudsman ile iş birliği yapma görevi vermek ve Ombudsmana, iş birliği yapmaya zorlama yetkisi vermektir. Örneğin Finlandiya'da, Ombudsmanlık mevzuatı, Ombudsmana, belgelerin ve dosyaların nüshalarının verilmesi de dâhil olmak üzere, gerekli gördüğü durumlarda yetkili makamlardan yardım alma hakkı vermektedir. Yunanistan'da, Ombudsmanlık mevzuatı uyarınca, bir soruşturma sırasında herhangi bir kamu görevlisinin Ombudsman ile iş birliği yapmayı reddetmesi bir disiplin suçudur.

Bazı durumlarda, Ombudsmanlık kurumları; Ombudsmanlık kurumlarının rolleri ve yetkileri hakkında farkındalık yaratmak ve tavsiyelerinin uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla, devlet makamlarıyla aktif bir diyalog içerisine girerler.

Örneğin, Ombudsmanın yetkisi altında faaliyet gösteren Kosova Ulusal Önleme Mekanizması³, özgürlükten yoksun bırakılma yerlerinin temsilcileriyle ve mahkemelerin temsilcileriyle, bölgesel farkındalık yaratmayı amaçlayan bir dizi yuvarlak masa toplantısı düzenlemiştir. Bu toplantılar, kurumun rolü ve yetkisi ile ilgili kavrayışın güçlendirilmesine, hürriyetinden yoksun bırakılan kişilerin tutulduğu bu gibi yerlere erişimin kolaylaşmasına ve yetkililerin yapıcı diyaloga katılımının artırılmasına imkân tanımıştır. İnsan Hakları Ombudsmanlık Kurumunun yetkisi altında faaliyet gösteren Slovenya Ulusal Önleme Mekanizması, ilgili devlet yetkilileriyle düzenli olarak yapıcı diyalog kurmakta ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanmasını koordine etmekle görevli bakanlıklar arası bir çalışma grubu da dâhil olmak üzere çeşitli bakanlık organlarında görev almaktadır. Bu aktif katılımın bir sonucu olarak, kurumun çok sayıda tavsiyesi uygulamaya konulmuştur.

Çoğu yargı alanında, güçlü soruşturma yetkileri de bulunmaktadır. Örneğin, Norveç'te, Ombudsmanlık mevzuatı, Ombudsmana devlet kurumlarından bilgi talep etme ve kendi görev alanı içindeki tüm binalara girme yetkisi vermektedir. Çoğu zaman, binalara erişim yetkileri özellikle hürriyetinden yoksun bırakılan kişilerin tutulduğu yerlerle ilgilidir. Örneğin Avusturya'da, Avusturya Ombudsmanlık Kurulu, tüm bu tesislere ve engellilere yönelik tesislere erişim yetkisine sahiptir. Çek Cumhuriyeti'nde, Kamu Hakları Savunucusu, dosyaları incelemek, çalışanlarla görüşmek veya gözaltına alınan kişilerle özel olarak buluşmak için, herhangi bir devlet kurumunun binalarına önceden haber vermeksizin girme yetkisine sahiptir.

Rusya Federasyonu'nda, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, özgürlüğü kısıtlayıcı bir cezadan hüküm giymiş kişilerin bulunduğu tüm yerleri, tutukevlerini ve hürriyetinden yoksun bırakılan kişilerin tutulduğu diğer yerleri, herhangi bir devlet kurumunu, yerel özyönetim organlarını, teşkilatı ve hukuki niteliği ve mülkiyet şekli dikkate alınmaksızın kurumları, kuruluşları ve teşkilatları, askerî birimleri ve kamu kurumlarını serbestçe ziyaret etme hakkına sahiptir. İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, hem kararların yürürlükte olduğu davalar hem de reddedilmiş davalar ve herhangi bir cezai takibatın başlatılmadığı dosyalar da dâhil olmak üzere cezai, medeni ve idari davalara erişim hakkına sahiptir.

³ "Bu metinde bölge, kurumlar veya nüfus temelinde Kosova'ya yapılan tüm atıflar, 1244 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı'na uygun olarak ve Kosova'nın statüsüne halel getirmeyecek şekilde anlaşılacaktır."

Uygun ve yeterli kaynaklar

İlke 6

Ombudsmanlık kurumlarına finansman sağlama mekanizmasının ana hatlarının mevzuat hükümleriyle belirlenmesi, yaygın olarak kullanılan bir uygulamadır, ancak bu hükümlerde kaynakların uygunluğu ve yeterliliğine ilişkin açık hükümler bulunması, daha az karşılaşılan bir durumdur. Ombudsmanlık için yeterli kaynak sağlanmasına açıkça atıfta bulunan mevzuata örnek olarak Ermenistan Anayasası, Bosna Hersek Anayasası ve Kuzey Makedonya'daki Ombudsmanlık mevzuatı verilebilir.

Daha yaygın olarak, Ombudsmana kendi personelini atama yetkisi veren yasal hükümler getirilmektedir. Örneğin, Romanya'daki Kamu Avukatı mevzuatında, Ombudsmanın kendi personelini atadığı ve örgütün yapısını belirlediği açıkça ifade edilmektedir. Malta'da, Ombudsmanlık mevzuatı, benzer şekilde Ombudsmana personel atama yetkisi, atanmış personel sayısını, görevlerini ve maaşlarını belirleme yetkisi ve atama şartlarını ve koşullarını belirleme yetkisi vermektedir.

Eğitimle ilgili özel mevzuat hükümleri nadiren öngörülmektedir. Bununla birlikte, Kuzey Makedonya Ombudsmanlık mevzuatı, buna bir örnek olarak verilebilir. Bu mevzuat kapsamında, Ombudsman ve personeli, sürekli mesleki eğitim ve gelişim faaliyetlerine katılma hak ve yükümlülüğüne sahiptir ve bunun için finansman ayrılmaktadır. Rusya Federasyonu'nda, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından, federal ve bölgesel Ombudsmanlık bürolarının personeline mesleki eğitim sağlamak için Moskova Devlet Hukuk Akademisi İnsan Hakları Bilim ve Eğitim Merkezi kurulmuştur.

Ombudsmanlık kurumunun korunması

İlke 7

Ombudsmanı tehditlerden ve tacizden korumak için özel olarak tasarlanmış mevzuat hükümlerinin örnekleriyle yaygın olarak karşılaşılmamaktadır. Bununla birlikte, Ermenistan ve Kuzey Makedonya'da, Ombudsmanın gerekirse devletten koruma talep etmesine imkân tanıyan hükümler mevcuttur. Ermenistan'da, Ombudsmanın ve ailesinin devletin özel koruması altında olduğu kabul edilmektedir ve devlet organlarının güvenliği sağlamada Ombudsmana yardım etmesi gerekmektedir. Benzer şekilde, Kuzey Makedonya'daki Ombudsmanlık mevzuatı, Ombudsmana, güvenliğine yönelik ciddi tehditlerin söz konusu olduğu durumlarda polis koruması talep etme hakkı tanımaktadır.

B. Ombudsmanlık kurumlarının temel görevleri

Ombudsmanlığın şikâyetler üzerine ve kendi inisiyatifleriyle yaptığı işlemler

İlke 8(a)

Mahkemelerle karşılaştırıldığında, Ombudsmanlık kurumuna, sözlü şikâyetleri alma, şikâyette bulunurken resmî gerekliliklerin olmaması ve yasal temsil şartının bulunmaması gibi tedbirler sayesinde kolayca erişilebilmektedir. Örneğin Portekiz’de, Ombudsmanlık Kurumu bünyesinde özel bir Çocuklar, Yaşlılar ve Engelliler Birimi bulunmaktadır. Bu Birim, savunmasız kişilerin ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmakta ve vatandaşların tavsiye alabilecekleri ve şikâyette bulunabilecekleri üç yardım hattı (Çocuk Yardım Hattı, Yaşlı Yardım Hattı ve Engelli Yardım Hattı) sağlamaktadır. 2017 Ombudsmanlık Yıllık Raporunda, Birimin bir önceki yıl içerisinde 4026 çağrıyı nasıl ele aldığı ve tavsiye sunma, işaretlerle gösterme, arabuluculuk yapma ve şikâyetleri soruşturma yoluyla vatandaşlara nasıl yardımcı olduğu ayrıntılarıyla anlatılmaktadır.

Ombudsmanlığın görevi genellikle şikâyetlerin soruşturulması olsa da, anlaşmazlıkları çözmek için arabuluculuğun kullanıldığı örnekler de vardır. Monako Prensiği’nde, Hakların, Özgürlüklerin ve Arabuluculuğun Korunması Yüksek Komiserliği, şikâyetler için rızaya dayalı bir yaklaşıma özel vurgu yapmakta, ofis ise uzlaşma, destek ve diyalog için bir araç görevi görmektedir. Yüksek Komiserlik, 2017 Yıllık Raporunda, ofisin elde ettiği üç ana sonucu şu şekilde açıklamaktadır: şikâyet konusu işlemin haklı olduğu durumlarda, durumu anlamasına yardımcı olmak için vatandaşa destek sağlanması; taraflar arasındaki farklılıkların çözüme kavuşturulduğu ve tüm tarafları tatmin eden bir çözümün sağlandığı dostane bir çözüm süreci sağlanması ve bir kuruluştan görüşünü değiştirmesi talep edilen durumlarda resmî bir tavsiye verilmesi. Yüksek Komiserlik, ofisin yaklaşımını açıklarken, dinlemeyi, anlamayı, bilgilendirmeyi, açıklamayı, tavsiyelerde bulunmayı ve çıkmaza düşen durumların çözüme kavuşturulmasını, vatandaşlar ve kamu kurumları arasındaki ilişkinin geliştirilmesinde kilit rol oynayan unsurlar olarak ifade etmektedir.

Hak sahibi dostu bir kurum olmanın önemli bir parçası, şikâyette bulunma imkânı olmayan vatandaşların yine de korunmasını sağlama kabiliyetidir. Kurumun kendi inisiyatifleriyle soruşturma başlatma yetkisi, bunu elde etmenin etkili bir yoldur. Örneğin, Avusturya Ombudsmanlık Kurulunun mevzuatı, Ombudsmanlık Kurulunun yalnızca şikâyet alınan yerlerde değil, şikâyet alınmayan yerlerde de soruşturma yapmasına izin vermektedir.

Kurumun kendi inisiyatifıyla soruşturma başlatma yetkisi, Ombudsmanlık kurumları arasında yaygın olarak görülmektedir ve Bosna Hersek, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Yunanistan, İzlanda, İrlanda, Malta, Karadağ, Kuzey Makedonya, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya Federasyonu ve İspanya da dâhil olmak üzere birçok ülkede görülmektedir.

İnsan haklarının ve temel özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi

İlke 8(b)

Ombudsmanlık kurumları genellikle, şikâyetlerin soruşturulmasının ötesinde, vatandaş haklarının proaktif olarak desteklenmesi ve korunmasını içeren bir yetkiye sahiptir. Örneğin Polonya'da İnsan Hakları Komiserliği Mevzuatı, tüm kişilere eşit muamele edilmesini analiz etmek, izlemek ve desteklemek, ayrımcılıkla ilgili bağımsız araştırmalar yapmak ve tavsiyelerde bulunmakla görevlidir. Moldova'da, Kamu Avukatı 2017 Yıllık Raporu, insan haklarının geliştirilmesinde kullanılan çok çeşitli yolları göstermektedir. Bu; konferanslar, yuvarlak masa toplantıları, toplantılar, forumlar, yarışmalar ve sergiler yoluyla halkın bilgilendirilmesini, videolar üretilmesini, bilgilendirici materyallerin dağıtılmasını, eğitimi ve basınla iş birliği yapılmasını içerir. 2017 yılında, Kamu Avukatı tarafından doğrudan 5800 yararlanıcıya ulaşan 174 tanıtım faaliyeti gerçekleştirilmiştir.

Karadağ'da, Kamu Denetçisi, kurumun önemini ifade etmek ve politika tartışmalarına katkıda bulunmak amacıyla analitik araştırmalar ve kamu anketleri kullanmaktadır. Sonuç olarak, Karadağ vatandaşları, Ombudsmanlık Kurumunu; insan haklarını korumak ve ayrımcılıkla mücadelede en etkili ulusal kamu kurumu olarak tanımışlardır. Kurum ayrıca, halka açık etkinlikler ve sosyal medya aracılığıyla halka aktif bir şekilde ulaşmak için çalışmalar yapmıştır. Özellikle, belirli sosyal medya yönergeleri ile birlikte bir iletişim stratejisi geliştirmiş, dijital platformlardaki varlığını ve gençlere erişimini güçlendirmiştir.

Ombudsmanlık kurumları, izleme, araştırma ve tanıtım faaliyetlerine ek olarak, genellikle kanun değişiklikleri önermek için resmî yetkilere sahiptir. Örneğin İsveç'te, Parlamento Ombudsmanı, mevzuattaki eksikliklerle ilgili tavsiyelerde bulunma yetkisine sahiptir. Benzer şekilde, İzlanda'da, Althing Ombudsmanlığı, mevzuatında eksik bulunduğu yönleri ulusal meclisin, bir kabine bakanının veya yerel yetkililerin dikkatine sunabilir.

Bazı yargı alanlarında, Ombudsmanlık ayrıca, kanunlara uygunluğu ile ilgili bir görüş almak için, kanunları mahkemelere sunma yetkisine sahiptir. Örneğin Bulgaristan'da, Ombudsmanlık, vatandaşların hak ve özgürlüklerini ihlal edebileceğini düşündüğü kanunları Anayasa

Mahkemesinin dikkatine sunabilir.

Estonya'da, Hukuk Şansölyesi, mevzuata yönelik önerileri gözden geçirme yetkisine sahiptir ve ayrıca mevzuatı değiştirmek için tavsiyelerde bulunabilir. Rusya Federasyonu'nda, Yüksek Komiserlik; Anayasa Mahkemesi ve Yüksek Mahkemeye irtibat içerisindedir: Yüksek Komiserlik, hakimlerin talebi üzerine belirli hukuki konularda görüş belirtir, mahkeme kararlarının yeniden gözden geçirilmesine yönelik öneriler sunar ve yargısal uygulama alanlarındaki önemli konularda verilen tavsiyelerin ayrıntılarının belirlenmesi sürecine katılım sağlar.

Bazı üye Devletlerde, Ombudsmanlık kurumları, insan hakları ile ilgili konularda uzman analizi ve rehberliği sağlamak amacıyla, *uzman müşavir* aracılığıyla ilgili mahkeme sürecine müdahale etme yetkisine sahiptir. Örneğin, Moldova Ayrımcılığın Önlenmesi, Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitliği Sağlama Konseyi, Medeni Usul Kanununun 74. maddesinde açıkça belirtildiği üzere, kendi yetki alanıyla ilgili durumlarda yerel mahkemelerde *uzman müşavir* görevlendirme hakkına sahiptir. Avrupa Konseyinin yardımıyla geliştirilen, *uzman müşavir* görüşünün nasıl yazılacağına ilişkin bir rehber, ulusal mahkemelere profesyonel katkılarda bulunma kapasitesini daha da artırmıştır. Gürcistan'da, Kamu Savunucusu aynı zamanda Hukuk Mahkemeleri ve Anayasa Mahkemesi nezdinde müşahit taraf görevini de yerine getirmektedir.

Ermenistan İnsan Hakları Savunucusu, İnsanların ve Vatandaşların Temel Hak ve Özgürlüklerine İlişkin Anayasa'nın 2. Bölümündeki hükümler uyarınca, kanun hükümlerine, Milli Meclis kararlarına, Cumhurbaşkanı emir ve talimatlarına, Hükümet ve Başbakan kararlarına ve tüzüklere uygunluk hususunda Anayasa Mahkemesine başvurma hakkına sahiptir. İnsan Hakları Savunucusu Ofisi, Anayasa Mahkemesine sunulan tüm uzman brifingleri hakkında raporlar yayınlar.

Tavsiyelerde bulunmak ve idari veya yasal reformlar önermek

İlke 8(c)

Ombudsmanlık kurumları genellikle, Devlet organlarına, vatandaşların karşılaştığı belirli sorunlara çözüm getirilmesi önerisinde bulunmanın yanı sıra, sorunların tekrar meydana gelmesini önlemeye ve idarenin iyileştirilmesini sağlamaya yönelik reform sistemleri ile ilgili tavsiyelerde bulunma konusunda da geniş yetkilere sahiptir. Örneğin Portekiz'de, Ombudsmanlık mevzuatı, Devlet organlarının yasa dışı veya haksız eylemlerini ele almak, kamu hizmetlerinin iyileştirilmesine yardımcı olmak; mevzuattaki eksikliklere işaret etmek ve mevzuatın nasıl yorumlanması gerektiği konusunda tavsiyelerde bulunmak konusunda Ombudsmana yetki vermektedir. Benzer şekilde, Malta'da, Ombudsmanlık mevzuatı uyarınca, Ombudsman; konunun daha fazla

incelenmek üzere uygun bir makama sunulması gerektiği, bir ihmalin düzeltilmesi gerektiği, bir kararın iptal edilmesi veya değiştirilmesi gerektiği, karar veya eylem dayanağını oluşturan bir uygulamanın değiştirilmesi gerektiği, bir karar veya eylemin dayanağını oluşturan bir yasanın yeniden gözden geçirilmesi gerektiği, bir karar için gerekçelerin belirtilmiş olması gerektiği veya diğer herhangi bir adımın atılmış olması gerektiği görüşüne sahip olduğu durumlar da dâhil olmak üzere, bir dizi durumda önerilerde bulunabilmektedir.

İdari reform tekliflerini içeren tavsiyelere bir örnek, Belçika Federal Ombudsmanlığı 2017 Yıllık Raporunda bulunmaktadır. Bu örnekte, Ombudsmanlık, engelli kişilere verilen ek ödenek düzenlemeleri ile ilgili sorunlar tespit etmiş; engelli bireyler, vakaları tıbbi olarak incelendikten sonra birkaç ay gecikme yaşamakta, gecikmiş ödemelerle ilgili herhangi bir hak iddia edememekte veya kendilerine gecikme faizi ödenmemekteydi. Sonuç olarak, Ombudsmanlık, tıbbi bir incelemeden hemen sonra ek ödeneğin verilmesini sağlamak için düzenlemelerin değiştirilmesi gerektiği konusunda Parlamento'ya tavsiyede bulunmuştur.

Mevzuatta reform tavsiyesine bir örnek, Çek Cumhuriyeti Kamu Hakları Savunucusu 2017 Yıllık Raporunda vurgulanmıştır. Sosyal hizmetlerden faydalanan savunmasız durumdaki kullanıcılara yeterli koruma sağlanmamış, bunun sonucunda kullanıcılar yetersiz beslenmeden muzdarip olmuş, bakımları ihmal edilmiş ve şikâyetleri dikkate alınmamıştır. Sonuç olarak, Kamu Hakları Savunucusu, sosyal hizmetten faydalanan kişilerin mahremiyetine, güvenliğine ve bütünlüğüne izinsiz müdahale edilmesine yönelik bir ceza getirmek için sosyal hizmetler mevzuatında bir değişiklik yapılmasını tavsiye etmiştir.

Ukrayna Ombudsmanlık Bürosu, Avrupa Konseyi ile koordinasyon içinde, kendi yetkisi altında faaliyet gösteren Ulusal Önleme Mekanizmasından alınan tavsiyelerin uygulanmasını takip etmek için bir değerlendirme metodolojisi oluşturmuştur. Bu sayede Ombudsmanlığının kapasitesi artırılmış, psikiyatri ve sosyal bakım kurumlarına 57 takip izleme ziyareti gerçekleştirilmiştir.

Ombudsmanlık kurumları genellikle bağlayıcı olmayan tavsiyelerde bulunsalar da, devlet organlarına, bu tavsiyeleri kabul etmeleri ve uygulamaları için baskı yapacak şekilde tasarlanmış yetkilere sahiptirler. Yunanistan'da, bir makamın Ombudsmanın tavsiyesini kabul etmediği durumlarda, Ombudsmanın bu durumu kamuya açıklama hakkı bulunmaktadır. Birleşik Krallık'ta Ombudsmanlık mevzuatı, bir kamu kurumunun Ombudsmanlık tavsiyelerine yanıt vermemesi durumunda, Parlamento'ya özel bir rapor sunulabileceğini öngörmektedir.

Tavsiyelerin muhataplarının yasal olarak Ombudsmanlığa yanıt verme zorunluluğu

İlke 9

Ombudsmana, tavsiyelere yanıt verilmesi için bir zaman çizelgesi belirleme yetkisi verilmesi ve devlet organlarının tavsiyelere yanıt vermekle yükümlü tutulması, yaygın olarak başvuru olan bir uygulamadır. Örneğin İrlanda'da, Ombudsmanlık , bir tavsiyede bulunurken, ne kadar süre içerisinde yanıt verilmesi gerektiğini belirtebilir. Benzer şekilde, Hırvatistan'da, devlet organları, Ombudsman tarafından belirlenen süre içerisinde bir tavsiyeye yanıt olarak alınan önlemleri Ombudsmanlığa bildirmekle yükümlüdür.

Ombudsmanlık kurumuna özel görevler atanması

İlke 10

Bir dizi Ombudsmanlık kurumu, İşkenceye ve diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı BM Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol kapsamında Ulusal Koruma Mekanizması olarak belirlenmiştir. Bu ülkeler arasında, diğerlerine ek olarak, aşağıdakiler bulunmaktadır: Bulgaristan, Kıbrıs, Estonya, Finlandiya, Macaristan, Litvanya, Lüksemburg, Karadağ, Norveç, Polonya, Romanya, Slovenya ve İsveç. Bazı Ombudsmanlık kurumlarına ayrıca, Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi kapsamında, Bağımsız Mekanizma rolü verilmiştir. Bunlara Azerbaycan, Bosna Hersek, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve İspanya dâhildir.

Ombudsmanlık kurumlarına, bu işlevleri etkin bir şekilde yerine getirmelerine imkân tanımak amacıyla kapasitelerini geliştirebilmeleri için yeterli kaynağın ve uygun niteliklere sahip, vasıflı ve eğitimli personelin sağlanması önemlidir. Ulusal önleme mekanizmaları (UÖM) olarak da görev yapan Ombudsmanlık kurumlarının büyük çoğunluğu, Avrupa Konseyi tarafından uygulanan, özgürlükten yoksun bırakılma yerlerinin izlenmesi konusunda kapsamlı eğitim programlarından yararlanmıştır. Bu tür iş birliği programlarının göze çarpan bir örneği, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve 2017'den beri Avrupa Konseyi tarafından uygulanan Avrupa NMP Forumudur. Forum, Avrupa Konseyi standartlarına uygun olarak, kötü muameleyle mücadele kapasitelerini güçlendirmek amacıyla AB UÖM'leri ile diğer bazı kişi ve kuruluşlar arasında sürekli bilgi ve iyi uygulama alışverişi yapılmasını sağlayan bir platformdur. Benzer eğitim programları, Rusya'daki (Kamu İzleme Komiteleri için) ve Türkiye'deki (Sivil İzleme Kurulları için) Ombudsmanlık kurumları ile iş birliği içinde, Avrupa Konseyi tarafından yürütülmüştür.

C. İş birliği ve diyalog

Muadil kurumlarla iş birliği

İlke 11(a)

Ombudsmanlık kurumlarının iş birliği yaptığı ve birlikte çalıştığı durumlara çok sayıda örnek verilebilir. İrlanda ve Birleşik Krallık'ta (ilgili yargı alanlarında şikâyetleri ele alan kuruluşlar için bir çatı yapı olan) Ombudsmanlık Derneği, Ombudsmanlık personelinin düzenli konferanslarda ve çıkar grubu toplantılarında bir araya gelmesine imkân tanıyan bir ağ sunar. Bilgileri paylaşmak için düzenli bir haber bülteni yayınlar ve internet sitesinde üyelere özel bir alan bulunmaktadır. Ombudsmanlık Derneği, iş birliğini ve en iyi uygulamaları geliştirmek için bir forum sağlar. Örneğin, üyeleri için, İyi Şikâyet Yönetimi Rehber İlkeleri ve bir Hizmet Standartları Çerçevesi yayınlamıştır. Ağlar ayrıca İskandinav Devletlerinde, Belçika'da, İspanya'da ve birden fazla Ombudsmanlık Ofisi bulunan diğer ülkelerde de mevcuttur. Ayrıca, Akdeniz Ombudsmanları Derneği, Fransızca Konuşan Ülkeler Arabulucular ve Ombudsmanlık Kurumları Derneği, Avrasya Ombudsmanlık İttifakı ve Uluslararası Ombudsmanlık Kurumu, akranlar arasındaki iş birliğini güçlendirmeyi hedeflemektedir.

Portekiz'de, Portekiz Ombudsmanlık 2017 Yıllık Raporu, diğer Ombudsmanlık kurumlarıyla iş birliği içinde gerçekleştirilen çok çeşitli faaliyetleri vurgulamaktadır. Bu, İbero-Amerikan Ombudsmanlık Derneği başkanlığının yürütülmesini ve destek ve geliştirme projelerine katılım sağlanmasını içermektedir. Örneğin, Ombudsmanlık, Türkiye'de bir Ombudsmanlık kurumunun kurulmasını desteklemek için bir eşleştirme projesine katılmış, bu proje kapsamında Ombudsmanın çalışmaları ve insan haklarıyla ilgili çeşitli konular üzerine bir dizi çalıştay ve seminere katılım sağlanmıştır. Ombudsmanlık ayrıca Avrupa Komisyonu, Portekiz Dışişleri Bakanlığı ve Polonya İnsan Hakları Komiserliği tarafından düzenlenen Azerbaycan Cumhuriyeti İnsan Hakları Komiserliğine destek vermek için bir projede de yer almıştır.

Karadağ'daki Ombudsmanlık Bürosu, bir Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği ortak projesi desteğiyle, Avrupa insan hakları standartlarının tutarlı bir şekilde uygulanmasına ilişkin bilgi ve deneyim alışverişinde bulunmak amacıyla AB ülkelerindeki akran kurumlara düzenli çalışma ziyaretleri gerçekleştirmektedir. Çalışma ziyaretleri, Ombudsmanlık personelinin uygulamaları meslektaşları ile karşılaştırmasına imkân tanımakta ve öz güvenlerini artırarak, mevcut yetkileri dâhilinde daha fazla yenilikler yapabilmelerini sağlamaktadır. Ziyaretler ayrıca sıklıkla, iletişimin sürdürüldüğü profesyonel ağların kurulmasıyla sonuçlanmaktadır.

Benzer şekilde, Kosova⁴ UÖM'si de düzenli olarak Güneydoğu Avrupa ve diğer Avrupa ülkelerinden meslektaşları ile iş birliği faaliyetleri, mesleki fikir alışverişleri ve akranlar arası iş birliğine dayalı öğrenim faaliyetlerine katılmaktadır. Bu iş birliğinin somut bir sonucu olarak, İsviçre'den Kosovalı⁵ vatandaşların geri kabul işlemlerine ilişkin koordineli izleme faaliyetlerine katılım ve çift taraflı iş birliği konusunda bir Mutabakat Muhtırası imzalanmıştır. Diğer bir sonuç, Polonya UÖM'si ile birlikte Varşova'daki gözaltı merkezlerine ve akıl sağlığı hizmetlerinin verildiği merkezlere ortak izleme ziyaretlerinin yürütülmesiydi.

Muadil kurumlarla yapılan iş birliğine bir başka örnek, şu anda on bir üyesinin dönüşümlü Başkanlığı altında, alt bölgedeki zorlukların ve iyi uygulamaların izlenmesi hakkında düzenli olarak fikir alışverişinde bulunan ve işkencenin önlenmesi konusunda çalışmalar yapan kişilerin oluşturduğu etkin bir ağ sunan, Güneydoğu Avrupa UÖM'ler Ağıdır.

Ombudsmanlık kurumları ve parlamentolar arasındaki iş birliği, yasama sürecinde insan haklarının dikkate alınması için önemli bir yol olabilir. Ukrayna'da, kişisel verilerin korunmasına ilişkin yeni bir kanun taslağı geliştirmek amacıyla, Ombudsmanlık ve Parlamento arasında ortak bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu, insan haklarına ilişkin Avrupa standartlarıyla uyumlu yasal çerçevenin sorunsuz bir şekilde kabul edilmesine ve insan haklarının uygun şekilde tesis edilmesi konusunda ilgili makamlar arasında ortak bir anlayış yaratılmasına imkân tanır.

Sivil toplumun Ombudsmanlık kurumuna erişimi

İlke 11(b)

Ombudsmanlık kurumları, vatandaşların haklarını güvence altına almalarına yardımcı olmak için, sıklıkla üçüncü taraf sektörlerle ve hayır kurumları ile iş birliği yapmaktadır. Bazı durumlarda, Ombudsmanlık kurumu, sivil toplumla iş birliği yapmak için özel bir yasal yetkiye sahiptir. Örneğin Avusturya'da, Avusturya Ombudsmanlık Kurulu; bilim kurumları, akademik kurumlar ve eğitim kurumlarıyla iş birliği yapmak ve faaliyetleri hakkında kamuyu bilgilendirmekle görevlidir. Polonya'da, İnsan Hakları Komiserliği, mevzuatı uyarınca, vatandaşların özgürlüklerinin ve haklarının korunması için derneklerle, sivil toplum hareketleriyle veya diğer iyi niyetli toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapmakla yükümlüdür.

⁴ "Bu metinde bölge, kurumlar veya nüfus temelinde Kosova'ya yapılan tüm atıflar, 1244 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı'na uygun olarak ve Kosova'nın statüsüne hâle getirmeyecek şekilde anlaşılacaktır."

⁵ a.g.e.

Slovenya’da, Ulusal Önleme Mekanizmasını düzenleyen ilgili mevzuat, İnsan Hakları Ombudsmanlığını; sivil toplum ve insani yardım kuruluşlarıyla iş birliği içinde bu görevi yerine getirmek üzere görevlendirmektedir.

Litvanya Seimas Ombudsmanlık 2017 Yıllık Raporunda, uygulamada sivil toplum, sivil toplum kuruluşları, insan hakları uzmanları ve diğer sosyal ortaklarla nasıl iş birliği yapıldığı açıklanmaktadır. Bu sadece düzenli toplantıları ve tartışmaları değil, aynı zamanda şikâyetleri araştırma sürecine aktif katılımı da içerir. Romanya Kamu Avukatı 2017 Yıllık Raporunda, UNICEF Romanya ve Save the Children Vakfı ile 2017’de iş birliği protokollerinin imzalandığı kaydedilmiştir. Rusya Federasyonu İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, görevi gereği, esas görevi hürriyetinden yoksun bırakılan kişilerin tutulduğu yerlerde kişilerin haklarına riayet edildiğini izlemek olan Kamu İzleme Komisyonlarıyla irtibat içerisinde.

Diğer ulusal insan hakları yapılarıyla iş birliği

İlke 11(c)

Slovak Cumhuriyeti’nde, Kamu Hakları Savunucusu, insan hakları kurumları gibi hak ve özgürlüklerin korunmasında etkin rol alan diğer kuruluşlarla iş birliği yapmakla yükümlüdür. Avusturya Ombudsmanlık Kurulu, 2017 Yıllık Raporunda, Küresel UİHK Birliği bünyesindeki Ulusal İnsan Hakları Kurumları (UİHK) yıllık toplantısına katıldığını ve hem bir UİHK olarak hem de Uluslararası Kamu Denetçiliği Enstitüsü sekreterliği merkezi sıfatıyla, Avrupa UİHK Ağı ile sürdürdüğü etkin iş birliğini ifade etmiştir. Birçok Ombudsmanlık Ofisi, aynı zamanda kendi ülkelerinin UİHK’sıdır.

Ombudsmanlık kurumları genellikle, ilgili ve benzer alanlarda faaliyet gösteren çok sayıda diğer insan hakları yapısıyla iş birliği içerisinde. Moldova’da, Kamu Avukatı Ofisi İşkenceyi Önleme Dairesi, sivil toplum temsilcilerinden oluşan, atanmış UÖM (İşkenceyi Önleme Uzman Konseyi) ile iş birliği içerisinde. Avrupa Konseyinin yardımıyla, iki organ arasındaki iletişim güçlendirilmiş, böylece her bir kurumun faaliyetlerini olumsuz etkileyebilecek şekilde izleme faaliyetlerinin paralel olarak gerçekleştirilme sıklığı azaltılmıştır. Sonuç olarak, hürriyetinden yoksun bırakılan kişilerin tutulduğu yerlere ortak ziyaretler gerçekleştirilmiş, ortak raporlar ve tavsiyeler üretilmiştir. Benzer şekilde, Rusya Federasyonu’nda, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, yukarıda bahsedildiği gibi, yetki alanının bir gereği olarak, esas görevi hürriyetinden yoksun bırakılan kişilerin tutulduğu yerlerde kişilerin haklarına uyulmasını izlemek olan Kamu İzleme Komisyonlarıyla irtibat içerisinde.

Uluslararası iş birliği

İlke 11(d)

Tüm Ombudsmanlık kurumları uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmaktadır ve bu faaliyetlerin çok sayıda örneği bulunmaktadır. Avusturya Ombudsmanlık Kurulunun 2017 Yıllık Raporunda, Ombudsmanlık Kurulu tarafından muadil kurumların yanı sıra uluslararası ve bölgesel kuruluşlarla gerçekleştirilen bir dizi iş birliği faaliyetinin ayrıntıları verilmektedir. Bunlar arasında, insan hakları ve demokrasi ile ilgili olarak Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı tarafından üstlenilen öz değerlendirme sürecine sivil toplumun dâhil edilmesi; yaşlıların uzun süreli bakımında insan hakları yaklaşımının kullanılması üzerine uluslararası bir konferansa katılım sağlanması; Avrupa Ombudsmanları Ağına ve ağ tarafından şikâyetlerin işleme koyulması ve kurumun kendi inisiyatifi ile başlattığı soruşturmalar ile ilgili olarak gerçekleştirilen bir seminere katılım sağlanması; AB Temel Haklar Ajansının 10. yıl dönümü kutlamalarına katılım sağlanması; Katalan Ombudsmanlığı ile birlikte Polonya Ombudsmanlığına destek sağlanması; Gürcistan Kamu Savunucusu 20. yıl dönümü kutlama konferansında açılış konuşması yapılması; Avusturya Ombudsmanlık Kurulu personeli ile Çek Cumhuriyeti Ombudsmanlık personeli arasında sınır ötesi aile yardımlarına ilişkin AB düzenlemelerinin uygulanmasında yaşanan sorunlar hakkında bir toplantı yapılması; örneğın, Güney Kore Gangwon Eyaleti Ombudsmanlık Kurumu ve Paris Sorbonne Üniversitesi hukuk fakültesi öğrenci delegasyonu gibi uluslararası delegasyonların kabul edilmesi bulunmaktadır.

Rusya Federasyonu İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, hem evrensel hem de bölgesel uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmaktadır. 2017-2018'de, Yüksek Komiserlik, Rusya Federasyonu tarafından temel uluslararası insan hakları sözleşmelerinin uygulanmasıyla ilgili alternatif raporları, BM insan hakları antlaşmalarına taraf olan bir dizi organa sunmuştur.

Ermenistan Cumhuriyeti İnsan Hakları Savunucusu ayrıca, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanmasına ilişkin olarak, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine, 9. Kural kapsamında düzenli sunumlar yapmaktadır. Bu, Ermenistan'da gelecekteki insan hakları ihlallerinin ortadan kaldırılmasını sağlamak için çalışmalar yapılırken, İnsan Hakları Savunucusu ve Avrupa Konseyi arasında güçlü bir ilişki kurulmasını teşvik etmektedir.

Ulusal düzeyde Ombudsmanlık kurumları arasında koordinasyon ve iş birliği

İlke 12

Birleşik Krallık'ta, Parlamento Ombudsmanlık mevzuatı, şikâyetin iki farklı yargı alanını ilgilendirdiği durumlarda, şikâyetlerin Yerel Yönetim ve Sosyal Hizmet Ombudsmanlığı ve Sağlık Ombudsmanlığı ile ortaklaşa soruşturulmasına izin vermektedir.

Bazı ülkelerde, belirli soruşturmalar dışında, iş birliğine ilişkin daha geniş çaplı hükümler mevcuttur. Örneğin Bosna Hersek'te, Ombudsmanlık, Bosna Hersek Ombudsmanlık kurumları arasında iş birliğini teşvik etmekle görevlidir. Bu kapsamda, Ombudsmanlık faaliyetlerini yaygınlaştırmak için irtibat görevlilerinden oluşan bir ağ kurulması; Bosna Hersek'teki Ombudsmanlık kurumlarının katıldığı düzenli toplantıların organize edilmesi; seminerler ve çalıştaylar düzenlenmesi ve uluslararası forumlarda Bosna Hersek Ombudsmanlık kurumlarının temsil edilmesi gibi görevleri bulunmaktadır.

İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, Rusya Federasyonu'nun 2016 Yıllık Raporunda, kurumun uygulamada bölgesel düzeydeki muadilleriyle nasıl iş birliği içerisinde olduğunu vurgulamıştır. Bu kapsamda, vatandaşların şikâyetlerinin değerlendirilmesi sürecinde iş birliği yapılmakta, insan hakları faaliyetlerin koordine edilmekte, bölgesel Komiserler arasında yardımlaşma ve deneyim alışverişi sağlanmakta, bölgesel Komiserlere ilişkin mevzuatın geliştirilmesine yardımcı olunmakta ve bölgesel Komisyon üyeleriyle toplantılar yapılmaktadır. Rusya Federasyonu'nda, Devletin bölgesel teşkilatı nedeniyle, federal Yüksek Komiserin yanı sıra ülkenin 85 kurucu unsurunun her birinde faaliyet gösteren bölgesel Komiserlerden oluşan bir ağ bulunmaktadır. 2011 yılında, Ombudsmanlık topluluğu için kurumsal bir çerçeve olarak, Tüm Rusya İnsan Hakları Komiserleri Koordinasyon Konseyi kurulmuştur. Konsey yılda iki kez belirli konular üzerine toplantılar düzenlemekte ve bunu takiben sistemsel sorunların ele alınması için devlet organlarına tavsiyelerde bulunmaktadır.

Uluslararası standartların uygulanmasını teşvik etmek

İlke 13

Birçok Ombudsmanlık kurumu, insan haklarını geliştirmek ve başta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere uluslararası anlaşmaların uygulanmasına yardımcı olmak için, mevzuattan doğan özel bir yetkiye sahiptir. Örneğin Finlandiya'da, Ombudsmanlık; insan haklarıyla ilgili bilgilendirme, eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetlerini teşvik etmek,

insan haklarını geliştirmek ve uygulamak için girişimlerde bulunmak ve bildiriler yayınlamak ve Avrupa çapında ve uluslararası çapta insan haklarının geliştirilmesi ve uygulanmasına ilişkin tesis edilen iş birliği faaliyetlerine katılmakla görevli İnsan Hakları Merkezi'ne ev sahipliği yapmakla görevlendirilmiştir. Diğer taraftan Portekiz'de, Ombudsmanlık, vatandaşların haklarının desteklenmesi ve geliştirilmesi için Avrupa çapındaki ve uluslararası çaptaki benzer kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmakla yükümlüdür.

Rusya Federasyonu'nda, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, yetki alanına giren konularda Rusya Federasyonu tarafından uluslararası anlaşmalar yapılması konusunda tavsiyelerde bulunma hakkına sahiptir. Rusya Federasyonu tarafından 2011 yılında imzalanan, Tıbbi Ürün Sahteciliği ve Halk Sağlığına Tehditler İçeren Benzeri Suçlar Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin 2017 yılında onaylanması süreci, Yüksek Komiserliğin girişimleriyle hızlandırılmıştır.

Yakın tarihte, bir dizi Ombudsmanlık kurumu, Kamu Denetçiliği ve ayrımcılıkla mücadele kurumlarına destek sağlayan Avrupa Konseyinin tematik çalışmalarından faydalanmıştır. Bu çalışmanın şimdiki veya önceki yararlanıcıları arasında Arnavutluk, Ermenistan, Bosna Hersek, Gürcistan, Kosova⁶, Moldova ve Ukrayna bulunmaktadır. Bu çalışmanın bir parçası olarak üstlenilen projelerin bir örneği, ofisin günlük çalışmalarında Avrupa insan hakları standartlarını uygulama kapasitesini güçlendirmek amacıyla Ombudsmanlığın Avrupa Konseyi ile birlikte Karadağ'da gerçekleştirdiği çalışmadır.

Avrupa Konseyi tarafından uzun süredir destek sağlanan bir başka alan, Ulusal Önleme Mekanizmalarının kurulması veya güçlendirilmesidir. şu anda, Avrupa Konseyi; Moldova ve Ukrayna'da bu tür mekanizmaları doğrudan destekleyen iş birliği projeleri veya programları yürütmektedir. Bu alandaki iş birliği, Avrupa Ulusal Önleme Mekanizmaları için bir forum sağlayan, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği ortak projesiyle de desteklenmektedir.

Daha genel olarak ifade etmek gerekirse, Ombudsmanlık kurumları, Kamu Denetçiliğinin insan haklarının korunmasındaki rolünü güçlendirmek için Avrupa Konseyi ile yakın iş birliği içindedir. Örneğin, 100'den fazla ülkeden Ombudsmanlık kurumlarının oluşturduğu küresel bir dernek olan Uluslararası Ombudsmanlık Enstitüsü (IOI), Venedik İlkeleri'nin ve işbu Tavsiye Kararı'nın geliştirilmesi de dâhil olmak üzere bir dizi girişimde Avrupa Konseyi ile birlikte çalışmalar yapmıştır.

⁶ "Bu metinde bölge, kurumlar veya nüfus temelinde Kosova'ya yapılan tüm atıflar, 1244 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı'na uygun olarak ve Kosova'nın statüsüne halel getirmeyecek şekilde anlaşılacaktır."

IOI ayrıca, En İyi Uygulama Raporları yayınlayarak ve üyeleri için Ulusal Koruma Mekanizmaları eğitimi gibi eğitimler düzenleyerek, Ombudsmanlık kurumlarının çalışmalarını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.

Rusya'daki Yüksek Komiserlik, dostane çözüm şartlarının ve kararların uygulanmasının denetlenmesine dair 9 no.lu Bakanlar Komitesi Kuralı uyarınca, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanmasının denetimi için Bakanlar Komitesine tebligatlar göndererek, bu konudaki iyi uygulamaları kullanmaktadır. Mart 2019'da, Yüksek Komiserlik, [32541/08](#) ve [43441/08](#) sayılı 17 Temmuz 2014 tarihli *Svinarenko ve Slyadnev/Rusya* davasında, kararın uygulanmasına ilişkin olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bir tebligat göndermiştir. Bu girişim daha sonra Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi tarafından desteklenmiştir.

Ombudsmanlık kurumları, modern iyi yönetim modelinin ayrılmaz birer parçası hâline gelmişlerdir. İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesinde önemli bir rol oynamakta ve insan hakları ihlallerine ilişkin iddialar olması durumunda, bireylere şikâyetle bulunma yolu sağlamaktadırlar. Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Ombudsmanlık Kurumunun geliştirilmesine ilişkin CM/Rec(2019)6 sayılı Tavsiye Kararı, Kamu Denetçiliği kurumlarının kuruluş ve işleyişiyle ilgili tüm yönlerini kapsayan standartları belirler.

Bu yayın ayrıca, bu standartların Avrupa'daki uygulamasına vurgu yapan, bir dizi iyi ulusal uygulamayı da içermektedir. Seçilen uygulamalar; bağımsızlık, tarafsızlık, nesnellik ve adalet, dürüstlük ve yüksek ahlaki otorite, kapsamlı yetki, erişilebilirlik ve etkinlik de dâhil olmak üzere, her bir kamu denetçiliği kurumu için hayati önem taşıyan ilkelerin, Avrupa Devletleri tarafından nasıl uygulandığına dair örnekler sunmaktadır.

Yayın, Ombudsmanlık kurumlarının modern toplumlardaki olumlu rolünün en üst düzeye çıkarılmasında Devletlere ve aynı zamanda Ombudsmanlık topluluğunun kendisine yardımcı olmak amacıyla, Avrupa'da ve Avrupa dışında geniş çaplı olarak dağıtılmak üzere tasarlanmıştır.

Bu proje Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmekte ve Avrupa Konseyi tarafından yürütülmektedir. Projenin nihai yararlanıcısı Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğüdür. Bu Projenin sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimidir.

Avrupa Konseyi, kıtanın önde gelen insan hakları kuruluşudur. Kuruluş bünyesinde 47 üye devlet bulunmaktadır. Avrupa Konseyi üye devletlerinin tamamı; insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün korunmasını teminat altına almak üzere tasarlanmış olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin üye devletlerdeki uygulamasını denetler.

www.coe.int

Bu Proje, Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmektedir.

Bu yayın, "İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi" ortak projesi kapsamında çevrilmiştir.